

PREHISTORIE

3000 v. Chr.

2500 v. Chr.

2000 v. Chr.

OUDHEID

1500 v. Chr.

De tijd van koning Willem I

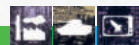
Opa Vos heeft als hobby modeltreinen en wil daarom een bezoek brengen aan het Spoorwegmuseum in Utrecht. Jos gaat graag met hem mee. 'Opa, klopt deze zin: Stoomlocomotief "De Arend" rijdt in 25 minuten van Amsterdam naar Haarlem. Dat is snel?' 'Jazeker Jos, dit is de oudste trein in ons land, uit 1839. Sommige mensen waren er bang voor. "De Arend" rijdt te hard en maakt teveel lawaai. Dat is gevaarlijk en onveilig'. Nou, denkt Jos, de mensen konden toen niet weten dat de moderne treinen supersnel zijn en wel 140 – 160 km per uur halen!

De Slag bij Waterloo

Het Congres van Wenen

Keizer Napoleon was verbannen naar het eiland Elba. Engeland, Rusland, Oostenrijk en Pruisen hadden samen overwonnen. Ze wilden daarvoor beloond worden. Op het Congres van Wenen dat in 1814 begon, waren de overwinnende landen het snel eens: Frankrijk moest sterke burens hebben. Het voorstel van de Engelsen over de vereniging van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden werd aangenomen. Toen gebeurde er iets, waar niet op gerekend was.

Koning Willem I

MIDDELEEUWEN

VROEG MODERNE TIJD

MODERNE TIJD

Zilveren munt met de beeltenis van Napoleon

De Slag bij Waterloo

Napoleon ontsnapte van Elba en wist de macht weer te grijpen in Frankrijk. Niemand geloofde meer dat hij alleen tevreden zou zijn met Frankrijk.

In de Zuidelijke Nederlanden lag het verenigde Engels-Nederlandse leger onder leiding van de hertog van Wellington. De prins van Oranje, de oudste zoon van koning Willem I, was onderbevelhebber. Ook de Pruisische soldaten waren daar gelegerd. De Oostenrijkse en Russische troepen kwamen eraan.

Napoleon wilde zijn vijanden voor zijn. Met een groot leger trok hij de Zuidelijke Nederlanden binnen. Op 18 juni 1815 viel hij bij Waterloo de Engelsen en de Nederlanders aan. Het Franse leger werd verslagen en sloeg op de vlucht. In Parijs deed Napoleon voor de tweede keer afstand van de troon.

Veroverd Frans kanon te zien bij de Tower in Londen

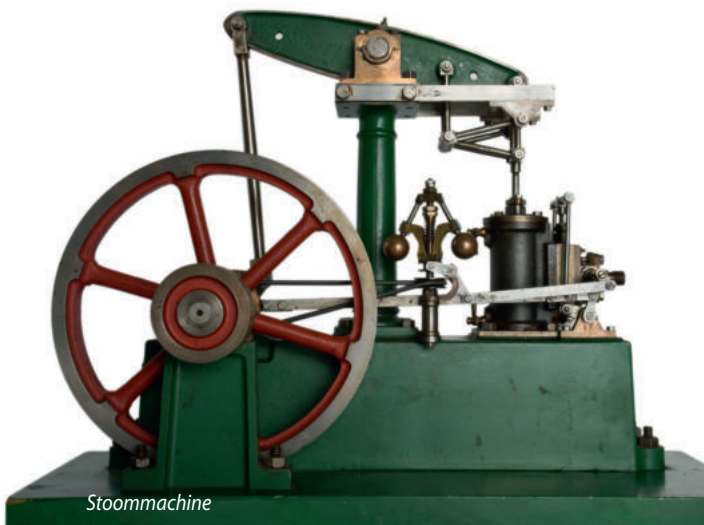
Napoleon verbannen

Napoleon werd na de Slag bij Waterloo opnieuw verbannen, nu naar Sint Helena, een eiland in de Atlantische Oceaan. Daar overleed hij op 4 mei 1821.

De koopman-koning

Koning Willem I (1772-1843)

De vereniging van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden kon nu verder geregeld worden. Een belangrijke verandering was dat de Staten-Generaal voortaan uit een Eerste Kamer en een Tweede Kamer zou bestaan. Op 21 september 1815 legde koning Willem I in Brussel de eed af op een nieuwe grondwet. Hij werd ingehuldigd als koning der Nederlanden. Nadat de Fransen vertrokken waren, zag het er in Nederland somber uit. De handel lag stil en veel fabrieken en werkplaatsen waren gesloten. Koning Willem I ging hard aan het werk. Omdat hij de bedrijvigheid in de Nederlanden weer op gang bracht, werd hij door de Engelsen 'de koopman-koning' genoemd.

Stoommachines

In Engeland en Amerika reden al treinen. Daar voeren stoomboten en waren fabrieken met stoommachines. In de Zuidelijke Nederlanden ontstonden moderne industrieën met hoogovens, machinefabrieken en stoomweefgetouwen.

Willem I moedigde het gebruik van stoommachines ook in de Noordelijke Nederlanden aan, maar daar moest men niet veel van hebben. In 1850 telde de Nederlandse koopvaardijvloot nog maar twaalf zeewaardige stoomschepen. Daardoor bleef de Nederlandse handel achter.

Katoenspinnerijen

Het kon ook anders. In 1830 werd in Twente een stoomkatoen-spinnerij geopend. De Nederlandse Handelsmaatschappij kocht de textielproducten op en liet deze naar Oost-Indië brengen. Daar dienden ze als kleding voor de bevolking. De katoen bracht bedrijvigheid in Twente.

Eerste trein

In 1839 reed de eerste trein, getrokken door twee stoomlocomotieven, van Amsterdam naar Haarlem.

Dat zorgde voor een grote opwinding in Nederland! Lange tijd bleef er verzet bestaan tegen de aanleg van meer spoorwegen. Het duurde tot 1860 voordat er in Nederland een behoorlijk spoorwegennet aangelegd was.

Nieuwe wegen

Koning Willem I liet nieuwe wegen aanleggen en bestaande wegen bestraten. Dat laatste was nodig, omdat veel wegen regelmatig in modderpoelen veranderden.

In 1809 waren koetsier Van Gend en de weduwe Loos een vervoersbedrijf begonnen. Hun diligences stonden al snel goed bekend.

Kanalen

Handel en scheepvaart hebben waterwegen nodig. Daarom liet de koning kanalen graven. Tussen Amsterdam en Den Helder werd het Noord-Hollands Kanaal gegraven. Rotterdam kreeg een goede verbinding met de zee door het Voorns Kanaal dat bij Hellevoetsluis uitmondde in de Noordzee.

De grondwet van 1814

In de grondwet van 1814 stond dat de koning grote macht had. De ministers waren zijn dienaren en hij mocht ze zelf benoemen. Het volk werd vertegenwoordigd door de Staten-Generaal. Het was de taak van de Staten-Generaal om wetten, gemaakt door de koning en zijn ministers, goed te keuren.

Nederlandse Handelsmaatschappij

Koning Willem I stichtte de Nederlandse Handelsmaatschappij. Daarmee moest de handel op Indië weer op gang gebracht worden. Tegelijkertijd steunde hij daarmee de industrie in de Zuidelijke Nederlanden.

Armoede

De armoede van de arbeiders

Het kon haast niet anders of er moest in deze tijd van achterstand armoede heersen. Vooral de arbeiders hadden het slecht. Zo stonden de textielarbeiders in Leiden elke dag vijftien uur lang aan de weefgetouwen. De werkruimten waren muf en onverwarmd.

Een landbouwkolonie

In de huizen was het niet veel beter. Er werd geslapen op takkenbossen en strozakken. Geld voor hout, turf en warme kleding was er niet. In de steden lagen de krottenwijken, waar het in de steegjes vuil en donker was.

Honger

Altijd was er honger. Brood en vlees waren duur door de hoge belastingen. Daarom aten de armen meestal aardappelen met azijn, soms met een stukje spek erbij. De gemiddelde leeftijd van de armen was nog geen dertig jaar.

Maatschappij van Weldadigheid

Wat kon er gedaan worden aan het probleem van de armoede? De diaconieën en de liefdadigheidsinstellingen hielpen waar ze konden. Graaf Johannes van den Bosch vond dat de armen daar lui van werden. Er was een betere oplossing. Hij richtte de Maatschappij van Weldadigheid op. De Maatschappij stichtte in het noorden van het land landbouwkolonies. Daar konden de armen in hun eigen levensonderhoud voorzien. De eerste kolonie werd Frederiksoord genoemd. Er werden kleine huisjes gebouwd, een school en een kerk. De mannen moesten spitten en de vrouwen en de meisjes spinnen het vlas. Later kwamen er ook strafkolonies. Daar werden gestraften aan het werk gezet.

De Slag bij Waterloo, door Jan Willem Pieneman, 1824

De armoede in Nederland werd er helaas niet minder van. Te weinig mensen begrepen dat de afnemende handel, de verouderde industrie en de lage lonen de oorzaak waren.

Kunst in de negentiende eeuw

Belangstelling voor geschiedenis

Na de Franse onderdrukking waren veel mensen hun eigen vaderland gaan waarderen. Ze verdiepten zich in de geschiedenis van hun land. Romaanse en gotische bouwwerken werden gerestaureerd en als voorbeeld gebruikt voor nieuwe gebouwen. Er verschenen boeken over heldhaftige gebeurtenissen uit vroeger eeuwen, zoals over Jan van Schaffelaar. De kunstenaars beeldden de daden uit eigen tijd extra heldhaftig uit. Zo maakte de schilder Pieneman een groot schilderij over de Slag bij Waterloo. In verschillende steden verrezen standbeelden van 'helden' uit het verleden.

Een nieuw volkslied

Wien Neêrlandsch bloed door d' aderen vloeit,
Van vreemde smetten vrij,
Wiens hart voor land en koning gloeit,
Verheff' den zang als wij

Dit werd het nieuwe volkslied, gedicht door H. Tollens.
Men wilde een lied waar de nieuwe tijd uit sprak.
In 1932 werd het vervangen door het Wilhelmus.

De Belgische Opstand

Het Zuiden ontevreden

In het Koninkrijk der Nederlanden waren de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden verenigd. Maar een eenheid vormden ze niet. Het noorden was vooral protestant en het zuiden rooms-katholiek. De Zuid-Nederlanders vonden dat de koning de handel in het noorden meer steunde dan hun eigen industrie. Dit alles leidde tot ontevredenheid in het zuiden.

Oproer in Brussel

In de zomer van 1830 brak in Parijs een revolutie uit. De Fransen zetten hun koning af. Ook in de Zuidelijke Nederlanden werd het onrustig. Op 24 augustus, de verjaardag van koning Willem I, trokken opgewonden arbeiders door de straten van Brussel. Ze zwaaiden met Franse vlaggen en schreeuwden: 'Leve Frankrijk

Oproer in Brussel

Tiendaagse Veldtocht

en weg met Willem'. De koning stuurde een leger onder leiding van zijn zonen Willem en Frederik. De soldaten trokken Brussel binnen. De Belgen verdedigden zich achter opgeworpen barricaden. De prinsen trokken daarop het leger uit de stad terug. Ze waren bang dat het anders op een bloedbad zou uitlopen. Dat gaf de Belgen moed. Ze riepen hun land uit tot een onafhankelijke staat.

Koning Willem I vroeg de grote mogendheden om raad. Zij hadden in het verleden de beide Nederlanden samengevoegd. Zij moesten nu ook de moeilijkheden maar oplossen. De besluiten vielen niet gunstig uit voor de koning. Hij legde zich er niet bij neer. De wapens moesten maar beslissen.

Tiendaagse Veldtocht

In 1831 trok opnieuw een Nederlands leger de Zuidelijke Nederlanden binnen. De Belgen werden tot twee keer toe verslagen. In tien dagen tijd stond de kroonprins met zijn leger voor Brussel. De overwinning leek zeker. Toen kwam een groot Frans leger de Belgen te hulp. Koning Willem werd gedwongen een wapenstilstand te sluiten.

België onafhankelijk

De grote mogendheden vonden het beter dat de

beide Nederlanden voortaan gescheiden zouden zijn. De koning dacht echter niet aan toegeven. Nog jarenlang hield hij een groot leger aan. Dat kostte veel geld. De Nederlanders werden ontevreden. Ze wilden de Belgen liever kwijt. In 1839 gaf koning Willem I eindelijk toe en werd België onafhankelijk.

Het Reveil

Oppervlakkig christendom

In de negentiende eeuw waren veel mensen tevreden met een oppervlakkig christendom. Ze vonden dat een braaf en deugdzaam leven, met als grote Voorbeeld de Heere Jezus, genoeg was voor de zaligheid. De Zoon van God was niet nodig tot vergeving van de zonden.

Vanuit Zwitserland verspreidde het verzet tegen deze oppervlakkigheid zich over heel Europa. Dit werd 'het Reveil', een ontwakend, genoemd. De aanhangers van het Reveil beleden de noodzaak van de persoonlijke bekering. Ze hadden aandacht voor armen en ongelukkigen. Door middel van de Evangelieverkondiging konden ze geholpen worden. Ook onderwijs en het verschaffen van werk was voor deze mensen belangrijk.

Groen van Prinsterer

(1801-1876)

Guillaume Groen van Prinsterer behoorde tot de Reveilkring. Hij begreep dat de afval van het christendom de belangrijkste oorzaak was geweest voor de Franse Revolutie. Op ongeloof moest wel revolutie volgen. Alleen de boodschap van het Evangelie zou redding kunnen brengen. De leus van deze Reveilman was: 'Tegen de revolutie het Evangelie'. In zijn *Handboek der geschiedenis van het vaderland* liet hij zien hoe de gereformeerde godsdienst in Nederland is ontstaan. Dat was in de strijd tegen de rooms-katholieke kerk en Spanje. Groen van Prinsterer wees er steeds weer op dat het Nederlandse volk bij de gereformeerde godsdienst moest blijven.

Ds. O.G. Heldring (1804-1876)

In deze tijd stierven veel mensen aan de cholera. Bovendien brak in 1845 in Europa een aardappelziekte uit. De oogst ging bijna geheel verloren en dat leidde tot een verschrikkelijke hongersnood. Ds. Heldring, uit het Betuwse dorpje Hemmen, vond het heel erg dat mensen uit zijn gemeente hun ellende probeerden te vergeten door het drinken van jenever. Dat verzwakte hun lichamen nog meer. Ds. Heldring probeerde ze van de drankverslaving af te krijgen. Tijdens een wandeltocht over de Veluwe ontdekte hij in Hoenderloo dat er geen goed drinkwater was en geen school voor de kinderen. Hij zorgde voor een waterput en een school. Ook hielp hij jongens en meisjes die op het verkeerde pad waren gekomen weer terug te keren naar de maatschappij.

Willem Bilderdijk (1756-1831)

Tot de Reveilkring in Nederland behoorden vooral vooraanstaande mensen. Sommigen waren leerlingen van Willem Bilderdijk. Bilderdijk was behalve rechtsgeleerde ook dichter, theoloog en historicus.

'Opgaen, blinken,
en verzinken,
is het lot van iedere dag ...'
Met deze dichtregels vertelt Bilderdijk ons dat alles vergankelijk is.

Isaïc da Costa (1798-1860)

Eén van de leerlingen van Bilderdijk was de dichter Isaïc da Costa. Hij was een tot het christendom bekeerde Jood. Hij schreef het beroemd geworden boekje *Bezwaren tegen de geest der eeuw*. Hij waarschuwde hierin tegen de geest van hoogmoed. Alleen God geeft ware wijsheid.

Willem I sterft

In 1840 deed Willem I afstand van de regering. Zijn zoon volgde hem op als Willem II. De laatste jaren van zijn leven bracht hij door in Berlijn. In 1843 stierf hij.